

بررسی جریان دانشی و محتوایی مقالات مجله دانش حسابداری از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۸

مریم نوبخت*^۱ یونس نوبخت^۲

بازرایی دانش و نظام‌های معنایی

سال هفتم، شماره ۲۶، بهار ۱۴۰۰، ص ۵۱ تا ۷۳

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۸/۲۴

تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۲/۲۰

چکیده

هدف: تحلیل محتوای مجلات از طریق شناسایی ویژگی‌های اطلاعات ثبت شده در مقالات به مدیران مجلات در شناسایی نقاط قوت و ضعف مجله یاری می‌رساند. هدف این پژوهش، بررسی جریان دانشی و محتوایی مقالات مجله دانش حسابداری به عنوان یکی از معتبرترین نشریات علمی حوزه دانش حسابداری در ایران، از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۸ است. روش: این مطالعه از نوع علم‌سنجی بوده و با استفاده از روش تحلیل محتوای کمی صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی مقالات منتشر شده در مجله است که همگی به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. داده‌های پژوهش نیز با به کارگیری ابزار سیاهه‌وارسی گردآوری و با استفاده از نرم‌افزار اکسل مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفته‌اند. یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، در ۲۸۵ عنوان مقاله منتشر شده در طی این سال‌ها، ۶۹۶ نویسنده مشارکت داشته‌اند که از این تعداد، کارشناسان ارشد با ۳۴ درصد و استادیاران با ۳۰ درصد، در صدر جدول نویسندگان این مجله قرار دارند. در بین دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی نیز دانشگاه شیراز با ۲۵ عنوان مقاله در رتبه اول و دانشگاه تهران با ۲۴ عنوان مقاله در رتبه دوم قرار گرفته است. همچنین از نظر گرایش موضوعی، ۸۳ درصد از آثار منتشر شده در حوزه حسابداری مالی بوده و حسابرسی با ۱۰ درصد در رتبه بعدی قرار گرفته است. از مجموع ۸۱۷۹ منبع مورد استناد در مقالات نیز، ۷۳ درصد منابع به زبان انگلیسی و ۲۷ درصد به زبان فارسی بوده است. نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان می‌دهد، بیشترین تعداد مقالات منتشر شده مربوط به موضوع حسابداری مالی بوده و سهم سایر موضوعات بسیار اندک است. از سوی دیگر، ارزیابی استنادات مقالات نیز حاکی از آن است که بیشترین استنادات مقالات به منابع لاتین بوده است. بنابراین ضروری است دست‌اندرکاران مجله ضمن تنوع بخشی در پذیرش موضوعات مختلف حسابداری، با اتخاذ تدابیری راه را برای انتشار مقالات بکر و جدید پژوهشگران داخلی باز نمایند.

واژگان کلیدی: تحلیل محتوا، پژوهش‌های حسابداری، جریان دانش، علم‌سنجی، مجله دانش

حسابداری

۱. * دانشجوی دکتری مالی، دانشکده مدیریت، دانشگاه استانبول، استانبول، ترکیه

nobaxt.tabriz@yahoo.com

۲. دکتری مالی و حسابداری، دانشکده اقتصاد و علوم اداری، دانشگاه سلجوق، قونیه، ترکیه

y.nobaxt@yahoo.com

مقدمه

امروزه اطلاعات و دانش از ابزارهای قدرت و توسعه‌یافتگی به‌شمار می‌آیند. از همین‌رو مفاهیمی چون امنیت، قدرت، توسعه‌یافتگی و نظایر آن به میزان قابل‌ملاحظه‌ای با توجه به میزان دانش تولید شده در یک جامعه تعریف می‌شوند. تولید دانش و اطلاعات نیز در انتشارات علمی یک جامعه منسجم می‌گردد. انتشارات علمی، به عنوان آیینۀ تمام‌نمای سطح دانش و اطلاعات تخصصی و فنی عمل می‌کنند و در نظام پیچیده تبادلات علمی و فنی و تقسیم دانش تولید شده بین جوامع مختلف، نقش زیربنایی دارند (صالحی و رحیمی، ۱۳۸۵). مقالات مندرج در نشریات علمی به دلیل تازگی، کوتاه بودن، سرعت انتقال، ارزان‌تر بودن، تحلیل‌های دقیق، توزیع سریع و معرفی آخرین پژوهش‌ها، برای پژوهشگران اهمیت بسزایی دارند. مهم‌تر از همه اینکه، به دلیل فرآیند داوری و صیقل‌خوردن در اثر مطالعه نقادانه داوران و توصیه‌های ایشان برای رفع نواقص و تکمیل موارد، هویت ویژه‌ای به خود می‌گیرند (بمانیان و همکاران، ۱۳۹۲). از این‌رو، مجلات علمی در مقایسه با سایر مدارک و منابع انتشاراتی به دلیل نقش مؤثری که در انتقال اطلاعات دارند از ارزش و اعتبار علمی بیشتری نسبت به سایر مدارک و منابع انتشاراتی برخوردار هستند.

به زعم اکثر صاحب‌نظران، مجلات علمی را باید مجموعه دانستی‌ها و معارف جامعه دانست که به طور تخصصی و دانشگاهی به انتقال آن‌ها می‌پردازند. به عقیده باروچ (۲۰۰۱) مجلات علمی دارای ویژگی‌های خاصی هستند از جمله اینکه؛ آخرین دستاوردهای علمی و جدیدترین یافته‌های پژوهشی را در کوتاه‌ترین زمان منتشر می‌کنند، سرعت انتشار مطالب و یافته‌های علمی در مجلات علمی نسبت به کتاب زیاد است، مجلات علمی عهده‌دار وظیفه اطلاع‌رسانی علمی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی هستند و به عنوان یکی از مجاری ارتباطات علمی محسوب شده و برحسب محدوده جغرافیایی بر اهمیت آن‌ها افزوده می‌شود، مجلات علمی به زبان علمی به همراه فرمول‌ها، تئوری‌ها و غیره منتشر می‌شوند که قابل فهم برای متخصصان و پژوهشگران است، تیراژ این مجلات نسبت به مجلات عمومی، کمتر است، چون مخاطبین آن‌ها محدودتر هستند، امکان تحلیل محتوای گرایش‌های پژوهشی در مجلات علمی وجود دارد، مثلاً با موضوع حسابداری، ارزان بودن نسبی قیمت این مجلات

نسبت به کتاب‌های تخصصی، دسترسی به آن‌ها از طریق کتابخانه‌های دانشگاهی برای دانشمندان و پژوهشگران از جهت سهولت چاپ مطالب علمی و تخصصی خود می‌تواند یکی دیگر از مشخصات بارز مجلات علمی تلقی شود. با توجه به این ویژگی‌ها می‌توان گفت، مجلات علمی به عنوان یکی از شاخص‌های توسعه‌یافتگی علمی به عنوان کانالی برای برقراری ارتباطات با استفاده از زبان ویژه علمی، پژوهشگران و دست‌اندرکاران فعالیت‌های علمی را از جدیدترین و معتبرترین دستاوردهای علمی و پژوهشی آگاه نموده و نظر به سرعت انتشار و ادواری بودن آن‌ها نقش و کارکرد ویژه‌ای در گسترش علم ایفاء می‌کنند. بنابراین با توجه به این مهم، کیفیت و کمیت مجلات علمی می‌تواند به عنوان شاخصی برای سنجش میزان فعالیت‌های علمی در هر جامعه‌ای مورد استفاده قرار گیرد. لذا لازم است مورد ارزیابی دقیق علمی قرار گیرند. یکی از راه‌های بررسی و ارزیابی نشریه‌های مذکور، تحلیل محتوا و دسته‌بندی موضوعی مقالات و شناخت نوع مطالب منتشر شده در آن‌هاست. بدین ترتیب، ضمن شناسایی مسائل آن حوزه در یک دوره زمانی، زمینه برای هدفمند کردن حرکت‌های علمی و تعیین اولویت‌های پژوهشی فراهم می‌گردد و به شناسایی ضعف‌ها و کمبودهای موجود در تولید اطلاعات علمی منجر می‌گردد.

بدین ترتیب، هدف از این پژوهش بررسی جریان دانشی و محتوایی مقالات مجله دانش حسابداری به عنوان یکی از معتبرترین نشریات علمی حوزه دانش حسابداری در ایران است. مجله دانش حسابداری نشریه علمی تخصصی دانشگاه شهید باهنر کرمان است که با امتیاز علمی از سال ۱۳۸۹ تاکنون به طور منظم در حال انتشار است و در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) نمایه شده و یکی از معتبرترین نشریات این پایگاه نیز محسوب می‌گردد. انتظار می‌رود ضمن تحلیل محتوای موضوعی مقالات منتشر شده در این مجله، بتوان چارچوب منسجمی از وضعیت موجود پژوهش‌های حسابداری و همچنین زمینه‌های مستعد بررسی و توجه بیشتر پژوهشگران را شناسایی نمود.

مبانی نظری

بررسی و ارزیابی نشریات علمی بر اساس ملاک‌ها، معیارها و استانداردهای علمی یکی از فرایندهای رایجی است که از سوی پژوهشگران برای انواع مجلات در سراسر دنیا نوشته می‌شود. هدف از نوشتن این گونه مقالات دسته‌بندی موضوعی مقالات و شناخت نوع

مطالب منتشر شده در آن‌هاست تا بدین ترتیب، ضمن شناسایی مسائل آن حوزه در یک دوره زمانی، زمینه هدفمند کردن حرکت‌های علمی و تعیین اولویت‌های پژوهشی فراهم شود و همچنین از این طریق به شناسایی ضعف‌ها و کمبودهای موجود در تولید اطلاعات علمی نیز کمک گردد. اما متأسفانه نگارش این گونه مقالات بخصوص در حوزه دانش حسابداری در ایران مغفول مانده و برای مجلات حسابداری به جز یکی دو مورد خاص پژوهشی درخوری صورت نگرفته است. بنابراین ضروری است برای بهره‌مندی از نتایج این گونه پژوهش‌ها، پژوهشگران حوزه دانش حسابداری نیز همانند سایر پژوهشگران حوزه‌های مختلف اقدام به ارزیابی و بررسی مقالات مجلات مختلف حسابداری نمایند تا از این طریق بتوان چارچوب منسجمی از وضعیت موجود پژوهش‌های حسابداری را ترسیم و زمینه‌های مستعد بررسی و توجه بیشتر پژوهشگران را شناسایی نمود و ضمن توسعه این پژوهش‌ها، کیفیت مقالات حسابداری انتشار یافته را نیز بهبود بخشید. در ادامه به برخی از پژوهش‌های کار شده در زمینه بررسی و ارزیابی مجلات علمی بخصوص مجلات حوزه حسابداری اشاره می‌گردد.

نوبخت و نوبخت (۱۳۹۹) در مطالعه‌ای مقالات دو فصلنامه پیشرفت‌های حسابداری را از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۷ مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های پژوهش ایشان نشان داد، در ۱۷۰ مقاله منتشر شده در طی سال‌های مورد مطالعه، ۴۱۷ نویسنده مشارکت داشته‌اند که از این تعداد ۳۵۴ نفر را مردان و ۶۳ نفر را زنان تشکیل داده‌اند. با در نظر گرفتن سطح تحصیلی و مرتبه علمی نویسندگان؛ کارشناسان ارشد با ۳۳ درصد و استادیاران با ۲۹ درصد، در صدر جدول نویسندگان مجله قرار دارند. در عین حال ۳ درصد مقالات، تک نویسنده‌ای و ۹۷ درصد حاصل کار گروهی بوده است. در بین دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی نیز دانشگاه شیراز با انتشار ۴۸ عنوان مقاله در رتبه اول و دانشگاه اصفهان با ۱۵ عنوان مقاله در رتبه دوم قرار گرفته است. از نظر گرایش موضوعی، ۷۹ درصد از آثار منتشر شده در حوزه حسابداری مالی بوده و حسابرسی با ۱۱ درصد در رتبه بعدی قرار گرفته است. از مجموع ۵۸۶۴ منبع مورد استناد در مقالات نیز ۷۲ درصد منابع به زبان انگلیسی و ۲۸ درصد به زبان فارسی بوده است.

سلیمانی‌امیری، ایزدپور و گرامی‌راد (۱۳۹۹) در پژوهشی مقالات مجله پژوهش‌های تجربی حسابداری دانشگاه الزهراء (س) را در طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ مورد مطالعه قرار دادند. نتایج پژوهش ایشان نشان داد که به طور کلی ۶۰۷ نویسنده در نوشتن مقالات این نشریه در بازه زمانی مورد مطالعه مشارکت داشته‌اند که از این تعداد ۷۴ درصد را مردان و

۲۶ درصد را زنان تشکیل داده‌اند، در عین حال ۲۳۶ عنوان مقاله (۹۷ درصد) حاصل کار گروهی و ۸ عنوان مقاله (۴ درصد) حاصل کار انفرادی بوده است. با در نظر گرفتن سطح تحصیلی و مرتبه علمی نویسندگان؛ استادیاران با ۲۷ درصد و دانشیاران با ۱۵ درصد در صدر جدول نویسنده‌گان این نشریه قرار دارند. همچنین، بررسی وابستگی سازمانی نویسندگان نشان می‌دهد که ۳۸ عنوان مقاله (۱۶ درصد) حاصل تلاش پژوهشگران دانشگاه الزهراء (س) است و دانشگاه‌های علامه طباطبایی و شیراز در رتبه‌های بعدی خلق آثار قرار دارند. از نظر گرایش موضوعی نیز ۵۸ درصد مقالات در حوزه حسابداری مالی، ۱۲ درصد، حسابداری مدیریت و ۱۱ درصد در زمینه حسابداری بوده است.

نوبخت (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای با عنوان مطالعه علم‌سنجی تولیدات علمی پژوهشنامه مالیات، به تحلیل محتوای تنها نشریه علمی حوزه دانش مالیاتی در ایران پرداخته است. نتایج یافته‌های وی حاکی است؛ در ۲۷۳ عنوان مقاله منتشر شده در این نشریه ۶۲۶ نویسنده مشارکت داشته‌اند که از این تعداد ۴۸۴ نفر را مردان و ۱۴۲ نفر را زنان تشکیل داده‌اند. با در نظر گرفتن سطح تحصیلی و مرتبه علمی نویسندگان؛ کارشناسان ارشد با ۴۲ درصد و استادیاران با ۲۸ درصد، در صدر جدول نویسندگان قرار دارند. در بین دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی نیز دانشگاه علامه طباطبائی با ۲۷ عنوان مقاله در رتبه اول و دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی به همراه دفتر مطالعات و تحقیقات مالیاتی با ۱۶ عنوان مقاله در رتبه دوم قرار گرفته‌اند. از نظر گرایش موضوعی نیز ۱۱ درصد از آثار منتشر شده در حوزه ارزیابی کارکنان و ادارات مالیاتی بوده، مالیات بر درآمد شرکت‌ها با ۷/۳ درصد و فرار مالیاتی با ۶/۶ درصد در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

مرادی و صفی‌خانی (۱۳۹۵) در پژوهشی به تحلیل و بررسی پژوهش‌های حسابداری بخش عمومی در ایران و جهت‌گیری تحقیقات آتی پرداختند. نتایج پژوهش ایشان حاکی است؛ سهم تحقیقات حسابداری بخش عمومی در ۲۱ نشریه مورد بررسی ۳ درصد است. در این بین، نشریه‌های دانش حسابداری و حسابداری سلامت جزء نشریه‌های پیشرو در این زمینه بوده است. قلمرو مکانی بیشتر این تحقیقات، دولت، دانشگاه‌ها و شهرداری‌ها بوده و همچنین در بیش از ۱۸ درصد این تحقیقات از روش پیمایشی استفاده شده است. از دیگر نتایج پژوهش اینکه، موضوعاتی نظیر حسابداری تعهدی و بودجه‌بندی موضوعات مورد علاقه پژوهشگران بوده و حوزه‌های حسابداری مالی، گزارشگری، حسابداری مدیریت،

بودجه‌بندی، حسابرسی مالی و عملکرد، پاسخگویی و مدیریت مالی به ترتیب بیشتر مستعد تحقیق تشخیص داده شده است.

گرامی‌راد، محمدی و سرلک (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای به تحلیل محتوای مقالات حسابداری و مالی منتشر شده در نشریه‌های علمی این حوزه پرداختند. یافته‌های پژوهش ایشان نشان داد؛ در طی سال‌های مورد مطالعه ۱۲۴۱ عنوان مقاله در مجلات مذکور به چاپ رسیده که در سال‌های اولیه رشد دو و سه برابری داشته و در سال‌های بعدی نیز رشد انتشار مقالات صعودی بوده است. در بین دانشگاه‌ها، دانشگاه آزاد اسلامی با ۲۵۷ عنوان مقاله در رتبه اول و دانشگاه تهران با ۱۷۵ عنوان مقاله در رتبه دوم قرار گرفته است. همچنین رهنمای رودپشتی، رحمانی و کردستانی پرکارترین نویسندگان، طی بازه زمانی مورد مطالعه بوده‌اند، این در حالی است که ۱۲۹۹ نفر (۴۵ درصد) از محققان، سالی یک مقاله هم منتشر نکرده‌اند. از نظر گرایش موضوعی نیز، بیش از نیمی از آثار منتشر شده (۵۳ درصد) در حوزه حسابداری مالی بوده و علوم مالی با ۲۷ درصد و حسابرسی با ۸ درصد در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند.

بیکر، کومار و پانیک (۲۰۲۰)، در پژوهشی مقالات مجله مالی شرکتی که یکی از مجلات معتبر پایگاه علمی الزویر است را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش ایشان نشان داد؛ از سال ۱۹۹۴ تا پایان سال ۲۰۱۸ تعداد ۱۴۰۱ عنوان مقاله در این نشریه به چاپ رسیده است که از این تعداد بیشترین تعداد مقالات انتشار یافته مربوط به سال ۲۰۱۷ با ۱۶۸ عنوان بوده است. همچنین بیشترین مقالات منتشر شده در این مجله مربوط به پژوهشگران دانشگاه‌های رنمین چین و جورجیای آمریکا است. از دیگر نتایج پژوهش اینکه، بیشترین گرایش موضوعی مقالات مربوط به موضوعات حاکمیت شرکتی، ساختار سرمایه و هزینه‌های اجرایی بوده است.

پرساد، کومار و ورامانی^۲ (۲۰۱۹)، در مطالعه‌ای به تحلیل علم‌سنجی مقالات منتشر شده در مجله بررسی مطالعات حسابداری، یکی از مجلات معتبر حوزه موضوعی حسابداری در آمریکا با استفاده از شاخص‌های کمی، کیفی، استنادی و مشارکت‌های بین‌المللی پرداختند.

1. Baker, Kumar and Pattnaik
2. Prasad, Kumar and Veeramani

یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان داد؛ از میان ۶۴۵ عنوان مقاله چاپ شده در این مجله، ۵۶۴ عنوان مقاله با ۱۶۹۰۷ بار استناد، بیشترین توجه پژوهشگران را به خود جلب نموده‌اند و به ۸۱ عنوان مقاله دیگر اصلاً استنادی صورت نگرفته است. همچنین میانگین استناد به هر مقاله ۲۶/۲۱ درصد بوده است. بیشترین مقالات منتشر شده در مجله نیز مربوط به موضوعات تجارت، مدیریت و حسابداری بوده است. در این میان، بیشترین استنادات به نویسندگان مقالات مربوط به پنج نویسنده بوده که به طور متوسط ۳۶/۲۹ درصد استنادات را به خود اختصاص داده‌اند.

دومی و همکاران^۱ (۲۰۱۸) در پژوهشی با روش مرور ادبیات ساختاری به بررسی استنادات مجله حسابداری، حسابداری و پاسخگویی که یکی از مجلات معتبر پایگاه علمی امرلد است را از ابتدای انتشار تا پایان سال ۲۰۱۶ پرداختند. در این پژوهش که به منظور تجزیه و تحلیل استنادات از ۱۲۶ مقاله کلاسیک و ۲۶ مقاله جدید منتشر شده در این مجله استفاده شده است، یافته‌ها حاکی از افزایش تنوع در نظریه‌ها، روش‌ها، منابع، مناطق تمرکز و مواردی است که در مقاله‌های مجله به آنها استناد می‌شود و این نشان می‌دهد که پروژه‌های تحقیقاتی حسابداری بین رشته‌ای در حال بلوغ است و به صورت درستی در سال‌های اخیر در حال فراگیر شدن است.

گوفی و هارپ^۲ (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای روش‌های پژوهش و استنادات مقالات مجله پژوهش در حسابداری مدیریت، تنها نشریه تخصصی انجمن حسابداری آمریکا در حوزه موضوعی حسابداری مدیریت را در بین سال‌های سال ۱۹۸۹-۲۰۱۳ مورد ارزیابی قرار دادند. در این پژوهش که مقالات منتشر شده بر اساس روش پژوهش، موضوع، تئوری و اطلاعات موجود در مورد تغییرات محتوا برای شناسایی روند بالقوه طی زمان طبقه‌بندی شدند، نتایج نشان داد که روش‌های پژوهشی نظیر پیمایشی، مروری و میدانی در مقالات به مرور زمان کاهش یافته است، در عین حال این نوع از روش‌های پژوهشی ب اساس استنادهای جمع‌آوری شده بیشترین تأثیر را در مقالات داشته‌اند.

تامپسون و مک‌کوی^۳ (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی مقالات اخلاق در حسابداری منتشر شده در دو مجله معتبر بررسی‌های حسابداری (مجله انجمن حسابداری آمریکا) و

1. Dumay et al
2. Guffey and Harp
3. Thompson and McCoy

حسابداری (مجله‌ حسابداران قسم خورده آمریکا) در بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ پرداختند. نتایج بررسی‌های ایشان نشان داد که انتشار مقالات حوزه موضوعی اخلاق در سال‌های مورد مطالعه در این مجلات افزایش چشمگیری داشته است، با این حال برای هر مجله روندهای مختلفی مشاهده شد. مجله‌ حسابداری که یک مجله‌ کاربردی است، واکنش سریعی نسبت به رسوایی‌های مالی داشته، اما در ادامه واکنش این مجله به سرعت نزولی شده است. این در حالی است که مجله‌ بررسی‌های حسابداری که یک مجله‌ دانشگاهی است، علی‌رغم نگرانی‌ها درباره اقتصاد که در سال‌های رکود اقتصادی نیز افزایش یافته بود، روند افزایشی در چاپ اینگونه مقالات را حفظ نموده است. لازم به ذکر است، چارچوب زمانی انتخاب شده در این پژوهش به دلیل رسوایی‌های حسابداری مالی رخ داده در این دوره بوده است که منجر به تصویب قانون سرینتز آکسلی شد. علاوه بر این، ترکیدن حساب مسکن که منجر به رکود بزرگ و بهبود اقتصادی بعدی شد، در این دوره رخ داد. این یافته نشان می‌دهد که حسابداران چه در دوران بحرانی و چه در زمان‌های دیگر همچنان به موضوعات اخلاقی حساس هستند.

جمع‌بندی مبانی نظری و پیشینه پژوهش نشان می‌دهد، پژوهشگران در سال‌های اخیر اغلب از چارچوب معینی برای تحلیل محتوای مجلات استفاده نموده‌اند. در این چارچوب، تحقیقات براساس معیارهای مختلفی دسته‌بندی شده‌اند که عبارت‌اند از: توزیع فراوانی مقالات، میزان مشارکت زنان و مردان، سهم هریک از سطوح و مرتبه‌های علمی، نحوه مشارکت علمی پژوهشگران، سهم هریک از دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی، نویسندگان پرتولید، روش‌های پژوهش بکارگرفته شده، گرایش موضوعی مقالات و زبان مورد استناد در منابع. از این رو، در این پژوهش نیز از این رویکرد و طبقه‌بندی در تحلیل محتوای مقالات استفاده گردید. بدین ترتیب، با توجه به مطالب ذکر شده، سؤال‌های پژوهش به شرح زیر مطرح و پاسخ داده می‌شوند:

۱. توزیع فراوانی مقالات منتشر شده در مجله از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۸ چگونه است؟
۲. میزان مشارکت زنان و مردان در تولید مقالات مجله از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۸ چگونه است؟

۳. نحوه مشارکت پژوهشگران از نظر تعداد نویسنده گان هر مقاله در مجله از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۸ چگونه است؟
۴. سهم هریک از سطوح و مرتبه‌های علمی در تولید مقالات مجله از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۸ چقدر بوده است؟
۵. سهم هریک از دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در تولید دانش حسابداری در مجله از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۸ چگونه بوده است؟
۶. نویسندگان پرتولید حوزه دانش حسابداری در مجله از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۸ چه کسانی هستند؟
۷. گرایش موضوعی مقالات منتشر شده در مجله از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۸ چگونه می‌باشد؟
۸. توزیع فراوانی روش‌های پژوهش بکار گرفته شده در مقالات مجله از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۸ چگونه است؟
۹. زبان مورد استناد در منابع مجله از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۸ چگونه است؟

روش

این پژوهش از نوع علم‌سنجی بوده و با استفاده از روش تحلیل محتوای کمی صورت گرفته است. تحلیل محتوا روش استاندارد است که برای شناسایی ویژگی‌های اطلاعات ثبت شده، نظیر؛ کتاب‌ها، مجلات، وبسایت‌ها و آثار ادبی بکار می‌رود و به مدیریت یک سازمان در سنجش علمی، شناسایی مشکلات، طبقه‌بندی داده‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها و بررسی و مطالعه رفتارهای سازمانی کمک نموده، پژوهشگر را قادر می‌سازد تا حجم زیادی از اطلاعات را به آسانی به صورت سازمان‌یافته درآورد (بخش ارزیابی برنامه و روش اداره حسابداری عمومی ایالات متحده^۱، ۱۹۹۶). جامعه آماری پژوهش شامل تمامی مقالات منتشر شده در مجله است که همگی به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند ($N = 285$). همچنین برای گردآوری داده‌های مورد نیاز از سیاهه‌وارسی محقق ساخته استفاده و در تحلیل داده‌ها نیز از روش‌های آمار توصیفی نظیر؛ دسته‌بندی داده‌ها بر حسب توزیع فراوانی، درصد فراوانی و رسم جداول و نمودارها استفاده گردید. کلیه اطلاعات کتاب‌شناختی مقالات اعم از سال،

1. United States. General accounting office. Program evaluation, & methodology division

دوره، شماره، عنوان، مشخصات پدیدآورنده(ها)، رتبه علمی و وابستگی سازمانی آن‌ها و نحوه مشارکت علمی و همچنین اطلاعات محتوایی شامل؛ گرایش‌های موضوعی، تعداد استنادات و زبان مورد استناد در سیاهه‌وارسی وارد و اطلاعات بدست آمده با استفاده از نرم‌افزار Excel مورد تجزیه و تحلیل دقیق آماری قرار گرفت. دوره زمانی پژوهش نیز ۱۰ ساله بوده و از ابتدای انتشار مجله تا پایان سال ۱۳۹۸ است.

یافته‌ها

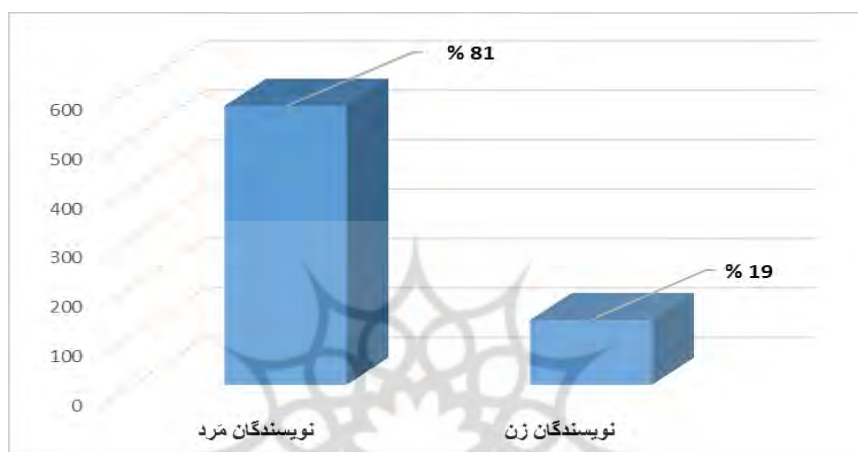
سؤال اول به بررسی توزیع فراوانی مقالات منتشر شده در بازه زمانی مورد مطالعه اختصاص یافته بود که جدول شماره یک توزیع فراوانی آن‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۱. توزیع فراوانی مقالات منتشرشده در بازه زمانی پژوهش

سال انتشار	فراوانی	درصد
۱۳۹۸	۳۱	٪۱۰/۹
۱۳۹۷	۲۹	٪۱۰/۲
۱۳۹۶	۲۹	٪۱۰/۲
۱۳۹۵	۲۹	٪۱۰/۲
۱۳۹۴	۲۸	٪۹/۸
۱۳۹۳	۲۹	٪۱۰/۲
۱۳۹۲	۲۹	٪۱۰/۲
۱۳۹۱	۳۲	٪۱۱/۲
۱۳۹۰	۲۸	٪۹/۸
۱۳۸۹	۲۱	٪۷/۴
مجموع	۲۸۵	۱۰۰٪

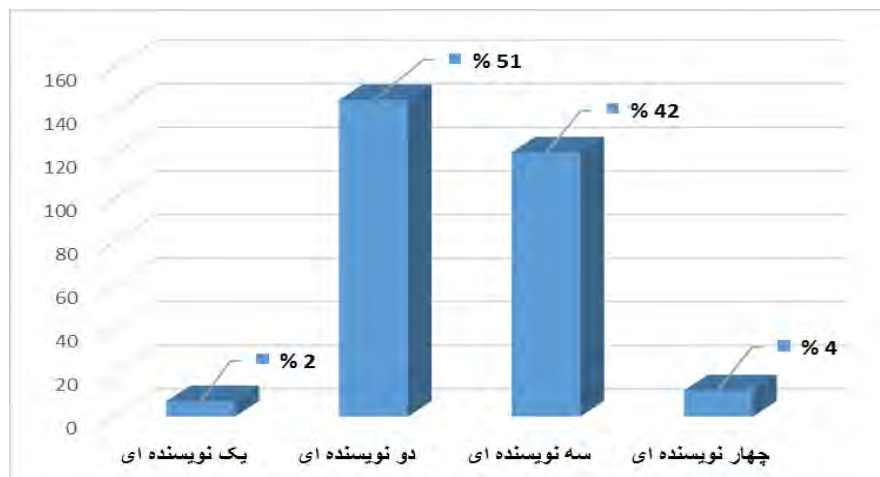
همانطور که داده‌های جدول شماره یک نشان می‌دهد؛ سال ۱۳۹۱ با ۳۲ عنوان و ۱۱/۲ درصد از کل مقالات، بیشترین تعداد مقالات منتشر شده را به خود اختصاص داده است. کمترین تعداد مقالات چاپ شده نیز مربوط به سال ۱۳۸۹ با ۲۱ عنوان و ۷/۴ درصد از کل مقالات است. همچنین دقت در ارقام جدول نشان می‌دهد که روند انتشار مقالات در مجله تقریباً به طور منظم در طول این سال‌ها پیگیری شده، به طوری که همه ساله به طور میانگین در

حدود ۲۸/۵ عنوان مقاله در مجله منتشر شده که نشان‌دهنده ثبات رویه این مجله از نظر انتشار تعداد مقاله در طول سال‌های انتشار آن به غیر از سال اول است. پرسش دوم به تعیین سهم زنان و مردان در انتشار مقالات اختصاص یافته بود که نمودار زیر اطلاعات آماری آن را نشان می‌دهد.

نمودار ۱. توزیع فراوانی جنسیت نویسندگان مقالات

بطور کلی ۶۹۶ پژوهشگر در نوشتن این مقالات نقش داشتند که از این تعداد، ۵۶۵ نفر مرد (۸۱ درصد) و ۱۳۱ نفر زن (۱۹ درصد) بوده‌اند. دقت در نمودار توزیع فراوانی جنسیت نویسندگان مجله نشان می‌دهد که در مجموع زنان سهم کمتری نسبت به مردان در انتشار مقاله در این مجله داشته‌اند. سؤال سوم به بررسی نحوه مشارکت پژوهشگران از نظر تعداد نویسنده‌گان هر مقاله در مجله اختصاص یافته بود که نمودار شماره دو داده‌های آماری آن را نشان می‌دهد.

نمودار ۲. نحوه مشارکت نویسندگان در انتشار مقالات

همانطور که در نمودار شماره دو قابل مشاهده است، ۵۱ درصد از مقالات توسط دو نویسنده، ۴۲ درصد با سه نویسنده، ۲ درصد با یک نویسنده و ۴ درصد نیز با همکاری بیش از سه نفر نوشته شده است. به عبارت دیگر، ۹۸ درصد آثار با مشارکت گروهی نوشته شده‌اند و سهم آثار انفرادی تنها ۲ درصد می‌باشد. از ۹۸ درصد مشارکت گروهی نیز؛ ۹۴ درصد حاصل مشارکت اساتید با دانشجویان و ۶ درصد نیز حاصل کار گروهی بین اساتید بوده است. به نظر می‌رسد با افزایش پیچیدگی‌های دانش و همچنین افزایش تقاضا برای تخصصی‌تر شدن و به طبع آن استفاده از روش‌ها و ابزارهای آماری نوین در مقالات حسابداری، نیاز به همکاری‌های گروهی در این نوع مقالات را افزایش داده است. پرسش چهارم به تعیین سهم هریک از سطوح و مرتبه‌های علمی اعم از کارشناسان ارشد، دانشجویان دکتری، استادیاران، دانشیاران و استادان در انتشار مقالات اختصاص یافته بود که جدول شماره دو سهم هر گروه را نمایش می‌دهد.

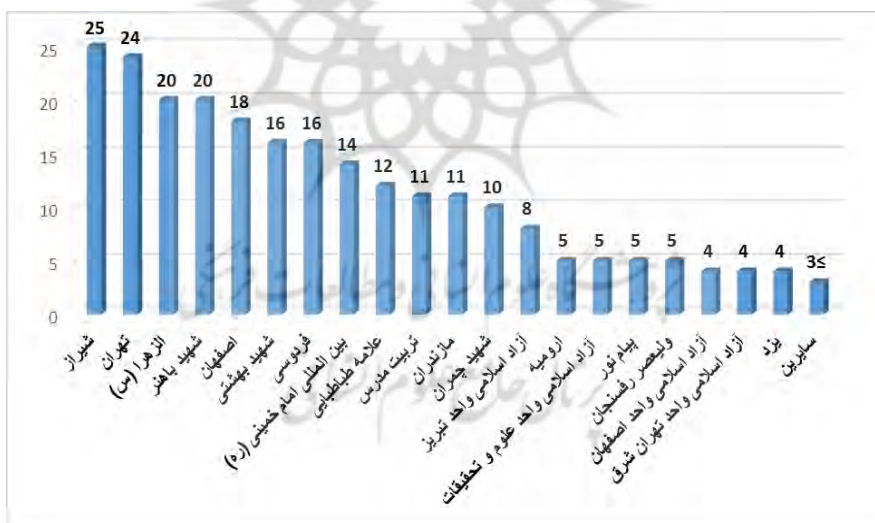
جدول ۲. توزیع فراوانی نویسندگان مقالات بر اساس سطح و مرتبه‌های علمی

سطح تحصیلی و مرتبه علمی	فراوانی	درصد
کارشناسی ارشد	۲۳۴	۳۳/۶٪
استادیار	۲۰۴	۲۹/۳٪
دانشیار	۱۳۵	۱۹/۴٪
دانشجوی دکتری	۸۸	۱۲/۶٪
استاد	۳۰	۴/۳٪

مجموع	۶۹۶	٪ ۱۰۰
-------	-----	-------

همانطور که داده‌های جدول شماره دو نشان می‌دهد، از مجموع ۶۹۶ محقق مشارکت کننده در انتشار مقالات، به ترتیب؛ ۲۳۴ نفر کارشناس ارشد (۳۳/۶ درصد)، ۲۰۴ نفر استادیار (۲۹/۳ درصد)، ۱۳۵ نفر دانشیار (۱۹/۴ درصد)، ۸۸ نفر دانشجوی دکتری (۱۲/۶ درصد) و ۳۰ نفر نیز استاد (۴/۳ درصد) بوده‌اند. بنابراین داده‌های جدول حاکی از آن است که از بین اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی، استادیاران در رتبه اول، دانشیاران در رتبه دوم و استادان در رتبه سوم قرار دارند. نکته جالب توجه در این بخش، قرار گرفتن کارشناسان ارشد در رتبه اول و استادان در رتبه آخر جدول توزیع پراکندگی نویسندگان مقالات است.

سؤال پنجم به بررسی نقش هر کدام از دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در تولید مقالات اختصاص یافته بود. نمودار شماره سه سهم هر کدام از آن‌ها را در انتشار مقالات نشان می‌دهد.

نمودار ۳. میزان مشارکت دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در تولید مقالات

همانطور که نمودار شماره سه نشان می‌دهد، دانشگاه شیراز با ۲۵ عنوان مقاله در رتبه اول، دانشگاه تهران با ۲۴ عنوان مقاله در رتبه دوم و دانشگاه الزهراء (س) نیز به همراه دانشگاه شهید باهنر هر کدام با ۲۰ عنوان مقاله در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در میان واحدهای مختلف

دانشگاه آزاد اسلامی نیز، واحد تبریز با انتشار ۸ عنوان مقاله بیشترین تعداد مقالات منتشر شده را در بین واحدهای مختلف این دانشگاه به خود اختصاص داده است. پرسش ششم به تعیین سهم هریک از نویسندگان پرتولید حوزه دانش حسابداری در مجله اختصاص یافته بود که جدول شماره چهار، نویسندگان پرتولید این حوزه را با تعداد آثار و وابستگی سازمانی شان نشان می‌دهد.

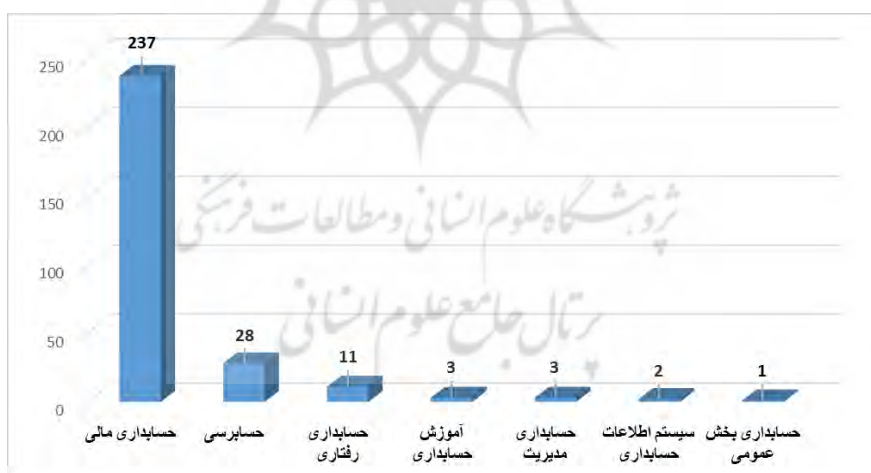
جدول ۴. رتبه‌بندی نویسندگان تولیدات علمی جامعه آماری پژوهش

ردیف	نویسنده	وابستگی سازمانی	تعداد مقاله
۱	قاسم بولو	دانشگاه علامه طباطبائی	۷
۲	احمد خدای پور	دانشگاه شهید باهنر	۷
۳	غلامحسین مهدوی	دانشگاه شیراز	۷
۴	حسین اعتمادی	دانشگاه تربیت مدرس	۶
۵	شکراله خواجهی	دانشگاه شیراز	۶
۶	علی رحمانی	دانشگاه الزهرا (س)	۶
۷	محمد حسین ستایش	دانشگاه شیراز	۶
۸	محمد حسین قائمی	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	۶
۹	ناصر ایزدی‌نیا	دانشگاه اصفهان	۵
۱۰	مهدی بهارمقدم	دانشگاه شهید باهنر	۵
۱۱	علی ثقفی	دانشگاه علامه طباطبائی	۵
۱۲	حمید حقیقت	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	۵
۱۳	غلامرضا کردستانی	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	۵
۱۴	ساسان مهرانی	دانشگاه تهران	۵
۱۵	کاوه مهرانی	دانشگاه تهران	۵
۱۶	محسن دستگیر	دانشگاه شهید چمران	۵
۱۷	داریوش فروغی	دانشگاه اصفهان	۵
۱۸	سایرین	-----	≥۴
مجموع			۶۹۶

همانطور که در نمودار شماره چهار نمایان است، قاسم بولو به همراه احمد خدای پور و غلامحسین مهدوی هرکدام با مشارکت در انتشار ۷ عنوان مقاله بیشترین تعداد مقالات انتشار یافته در مجله را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین بررسی وابستگی سازمانی

نویسندگان اصلی مجله نیز نشان می‌دهد که توزیع فراوانی مناسبی بین دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در انتشار مقاله در این مجله برقرار شده است.

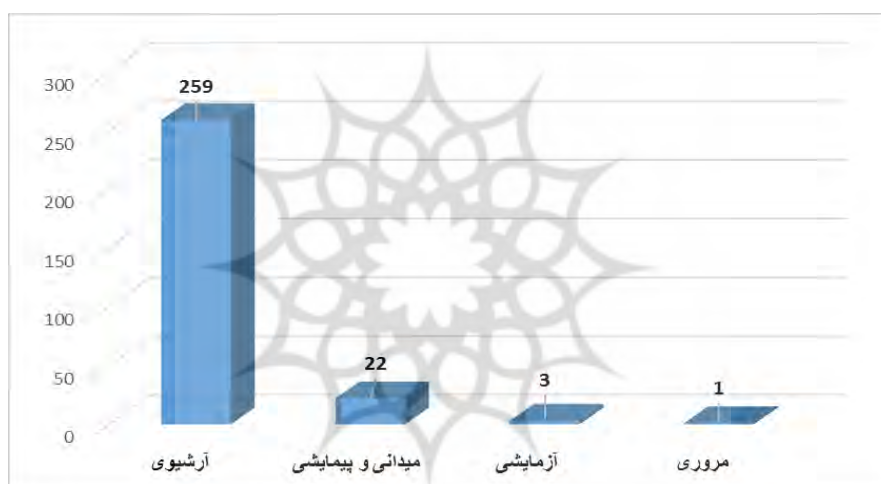
سؤال هفتم به بررسی گرایش موضوعی مقالات اختصاص یافته بود. اغلب پژوهشگران این حوزه، تحقیقات حسابداری را در پنج گروه حسابداری مالی، حسابرسی، حسابداری مدیریت، حسابداری دولتی یا بخش عمومی و آموزش حسابداری طبقه‌بندی و مورد مطالعه قرار داده‌اند (نوبخت و نوبخت ۱۳۹۹). در این مقاله، با توجه به اهمیت موضوع سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و همچنین توجه پژوهشگران به تحقیقات حسابداری رفتاری در سال‌های اخیر، با اضافه نمودن این پژوهش‌ها به طبقه‌بندی معمول، مقالات در هفت گروه حسابداری مالی، حسابرسی، حسابداری مدیریت، حسابداری بخش عمومی، آموزش حسابداری، سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و حسابداری رفتاری دسته‌بندی و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. مبنای تعیین گرایش موضوعی مقالات نیز عمدتاً عنوان‌ها، چکیده، کلیدواژه‌ها و در نهایت بررسی اجمالی متن مقالات بوده است. نمودار شماره چهار داده‌های آماری گرایش موضوعی مقالات را نشان می‌دهد.

نمودار ۴: توزیع فراوانی گرایش‌های موضوعی مقالات

همانطور که داده‌های نمودار شماره چهار نشان می‌دهد، ۸۳ درصد از آثار منتشر شده در حوزه حسابداری مالی بوده، حسابرسی با ۱۰ درصد و حسابداری رفتاری با ۴ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که تمرکز اصلی مجله در وهله اول

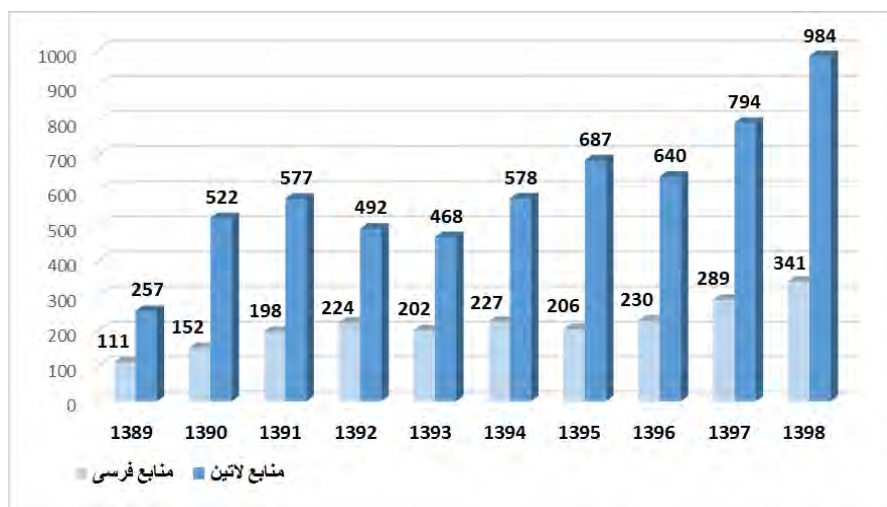
بر روی مقالات حسابداری مالی بوده و موضوعات حسابرسی در درجه بعدی اهمیت قرار دارند. در هر حال به غیر از این دو موضوع سایر موضوعات در حاشیه قرار گرفته‌اند. پرسش هشتم به تعیین سهم هریک از روش‌های پژوهش بکارگرفته شده در مقالات مجله اختصاص یافته بود. در این پژوهش به منظور طبقه‌بندی مقالات براساس نوع روش پژوهش بکارگرفته شده در آن‌ها از طبقه‌بندی ارائه شده توسط اولر، اولر و اسکاوزن (۲۰۰۹) استفاده و روش پژوهش مقالات در چهار گروه آرشیوی، میدانی و پیمایشی، آزمایشی و مروری طبقه‌بندی و مورد مطالعه قرار گرفت.

نمودار ۵: توزیع فراوانی روش‌های پژوهش بکارگرفته شده در مقالات

همانطور که داده‌های نمودار شماره پنج نشان می‌دهد، در بیشتر مقالات از روش‌های پژوهش آرشیوی استفاده شده است که با توجه به نوع اطلاعات مورد استفاده در پژوهش‌های حسابداری که معمولاً پس رویدادی می‌باشند، طبیعی به نظر می‌رسد. سؤال نهم به بررسی زبان مورد استناد در منابع مجله می‌پردازد که نمودار شماره شش توزیع فراوانی آن‌ها را نشان می‌دهد.

نمودار ۶. توزیع فراوانی میزان استناد براساس زبان مورد استناد

همانطور که نمودار شماره شش نشان می‌دهد، در تمام سال‌های انتشار مجله، استنادات مقالات اکثراً به منابع لاتین بوده است تا به منابع فارسی. بررسی‌های بیشتر نشان می‌دهد که از مجموع ۸۱۷۹ منبع مورد استناد، ۷۳/۳ درصد منابع به لاتین و تنها ۲۶/۷ درصد منابع به فارسی اختصاص داشته است. بنابراین در مجموع، زبان انگلیسی زبان غالب مورد استناد در مقالات مجله می‌باشد. همچنین به طور میانگین، در هر مقاله ۳/۴ منبع فارسی و ۲۱/۱ منبع لاتین مورد استناد قرار گرفته است.

نتیجه‌گیری

مجله دانش حسابداری به عنوان یکی از معتبرترین مجلات حوزه دانش حسابداری در ایران فعالیت خود را با انتشار اولین شماره خود در زمستان سال ۱۳۸۹ شروع نمود و تا به امروز انتشار نسخه‌های آن به طور مرتب ادامه داشته است. براساس شناسنامه این نشریه، هدف از انتشار آن؛ فراهم آوردن زمینه ارتباط بین شاغلان در حرفه و پژوهشگران مراکز علمی و تحقیقاتی و همچنین نشر یافته‌ها و نظریه‌های جدید در حوزه حسابداری و حسابرسی است. این مجله پژوهش‌های مبتنی بر مسائل و مشکلات حوزه حسابداری در سطح ملی و ارائه راهکار برای حل آن‌ها از سوی پژوهشگران را در صدر اولویت‌های خود قرار داده است، از سوی دیگر با توجه به اینکه چالش‌های حسابداری در سطح بین‌المللی نیز برای مجله از اهمیت زیادی برخوردار است، پژوهش‌های بین‌المللی در این حوزه نیز مورد توجه

دست‌اندرکاران نشریه است. بررسی مقالات این نشریه، علاوه بر این که تصویری روشن از وضعیت موجود پژوهش‌ها در این نشریه را نشان می‌دهد، می‌تواند نشان‌دهنده نقاط ضعف و قوت احتمالی موجود در پژوهش‌های این حوزه در ایران نیز باشد.

بدین ترتیب در بررسی جنسیت نویسندگان مجله این نتیجه حاصل گردید که از مجموع ۶۹۶ پژوهشگر مشارکت‌کننده در تولید مقالات؛ ۸۱ درصد را مردان و ۱۹ درصد را زنان تشکیل داده‌اند. از دلایل مشارکت کمتر زنان نسبت به مردان در تولید مقالات علمی این حوزه می‌توان به تعداد کمتر اعضای هیأت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی زن در این حوزه نسبت به مردان (گرامی‌راد، محمدی و سرلک، ۱۳۹۳) و همچنین در اولویت بودن نقش مادری و پرداختن به امور خانواده در نزد زنان ایرانی اشاره کرد. البته میزان مشارکت کمتر زنان در تولید مقالات علمی در این حوزه تنها مختص این پژوهش نبوده بلکه نتایج سایر پژوهش‌های مشابه از جمله پژوهش‌های گرامی‌راد، محمدی و سرلک (۱۳۹۳)، رشیدی‌آشتیانی و لاریجانی (۱۳۹۰) و بوجاکی و مک‌کونومی (۲۰۱۷) نیز که به تحلیل محتوای مقالات علمی حوزه‌های حسابداری، مالی و اقتصاد پرداخته‌اند، مؤید این مطلب است. لازم به ذکر است، مطالعه دقیق‌تر روند انتشار مقالات توسط زنان حاکی از افزایش نسبی آن‌ها در سال‌های اخیر است، به طوری که از ۱۳۱ عنوان مقاله منتشر شده توسط ایشان نزدیک به ۵۵ درصد مربوط به ۵ سال اخیر است. این بخش از پژوهش نیز با پژوهش اسمیت، آشکروفت و اسمیت^۲ (۲۰۱۳) هم‌خوانی دارد.

ارزیابی نحوه مشارکت پژوهشگران از نظر تعداد نویسنده‌گان هر مقاله در مجله نشان می‌دهد که تنها ۲ درصد آثار دارای یک نفر نویسنده بوده و ۹۸ درصد حاصل کار گروهی بوده است. این بخش از یافته‌های پژوهش با یافته‌های گرامی‌راد، محمدی و سرلک (۱۳۹۳) و همچنین رشیدی‌آشتیانی و لاریجانی (۱۳۹۰) هم‌خوانی دارد. ایشان نیز در گزارش خود میزان آثار تک نویسنده‌ای را در مقایسه با آثار گروهی کمتر گزارش نموده‌اند. با توجه به این که پژوهش‌های فوق نیز در حوزه‌های مشابه انجام شده است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که متخصصان این حوزه گرایش زیادی به همکاری علمی و تألیف مشترک دارند که بیشترین آن مربوط به مشارکت بین اساتید و دانشجویان با ۹۴ درصد است. استفاده از

1. Bujaki and McConomy
2. Smith, Ashcroft and Smith

دانش و امکانات دیگران، افزایش بهره‌وری، افزایش احتمال پذیرش مقالات در مجلات و افزایش رؤیت‌پذیری را می‌توان از عوامل مهم در افزایش هم‌تألفی دانست (اسدی و همکاران، ۱۳۹۲).

یافته‌های مربوط به سهم هریک از دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در انتشار مقالات نشان می‌دهد که دانشگاه‌های شیراز و تهران هرکدام به ترتیب با انتشار ۲۵ و ۲۴ عنوان مقاله در صدر جدول دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی منتشر کننده مقاله در این مجله قرار دارند. قرار نگرفتن دانشگاه شهید باهنر به عنوان ناشر مجله در رتبه نخست فهرست رتبه‌بندی از یک طرف و همچنین توزیع جغرافیایی مناسب دانشگاه‌های مشارکت کننده در انتشار مقاله از طرف دیگر نشان می‌دهد که مجله در انتشار مقالات پژوهشگران دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی مختلف سوگیری خاصی نداشته است، به طوری که ۲۸۵ عنوان مقاله چاپ شده در بین ۶۸ دانشگاه و مرکز آموزشی توزیع شده که به طور میانگین سهم هر دانشگاه ۴/۲ مقاله است که نسبت مناسبی به نظر می‌آید. همچنین تعداد مقالات پژوهشگران واحدهای مختلف دانشگاه آزاد اسلامی ۴۵ عنوان مقاله یعنی در حدود ۱۶ درصد کل مقالات انتشار یافته در مجله است که با توجه به تعداد زیاد واحدها و همچنین دانشجویان تحصیلات تکمیلی در این دانشگاه کم به نظر می‌رسد که از نکات جالب توجه در این پژوهش است.

بررسی گرایش‌های موضوعی مقالات مجله نشان داد که بیشترین تعداد مقالات مربوط به موضوع حسابداری مالی بوده و سهم سایر موضوعات اصلی مانند حسابداری، حسابداری مدیریت و حسابداری دولتی اندک است. این نتیجه با نتایج حاصل از پژوهش‌های مرادی و صفی‌خانی (۱۳۹۵) و گرامی راد، محمدی و سرلک (۱۳۹۳) در خصوص نشریات حسابداری هم‌خوانی دارد. شاید دلیل انتخاب موضوعات مالی توسط پژوهشگران، ناشی از گوناگونی روش‌ها در این حوزه، مشکلات آموزشی، تقاضای اطلاعاتی از جمله؛ نیاز مدیران، حسابداران، حسابرسان مستقل، اعتباردهندگان، سرمایه‌گذاران، تحلیلگران مالی و تمام گروه‌های ذی‌نفع و فعال در بازارهای پول و سرمایه به شناسایی و پیش‌بینی آثار سیاست‌های مالی و روش‌های حسابداری برگزیده شده بر رفاه خویش و همچنین تقاضای دریافت اطلاعات مناسب از سوی ذینفعان به منظور کاهش ریسک، اصلاح تصمیم‌گیری و ایجاد منافع باشد (گرامی راد، محمدی و سرلک، ۱۳۹۳). از سوی دیگر، علی‌رغم اینکه بخش اعظمی از اقتصاد کشور در دست دولت و یا نهادهای عمومی است، تعداد پژوهش‌های

مربوط به این بخش در رتبه آخر قرار گرفته است. نتایج این بخش از پژوهش با بیشتر پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه هم‌خوانی دارد، شاید دلیل توجه کم محققان به حسابداری بخش عمومی مربوط به ماهیت و پیچیدگی پژوهش در این حوزه، عدم دسترسی آسان به داده‌ها و عدم تعریف روشن و عملیاتی متغیرهای پژوهشی باشد (گرامی‌راد، محمدی و سرلک، ۱۳۹۳)، در حالی که انجام تحقیق در این حوزه نقش مؤثری در تحلیل وضعیت مالی دستگاه‌های دولتی و نهادهای عمومی داشته و کمک شایانی به برنامه‌ریزی‌های آینده دولت خواهد نمود.

یافته‌های مربوط سهم هر یک از روش‌های پژوهش بکار گرفته شده در مقالات نشان داد که در ۹۱ درصد از پژوهش‌ها از روش آرشیوی استفاده شده و روش‌های میدانی و پیمایشی با ۷/۷ درصد، آزمایشی با ۱ درصد و مروری با ۰/۳ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند. نتایج این بخش از پژوهش حاکی از این است که به دلیل انجام قسمت عمده‌ای از تحقیقات حسابداری در بورس اوراق بهادار تهران، گرایش و اقبال پژوهشگران به تحقیقات آرشیوی بیشتر بوده است. به نظر می‌رسد توسعه بازار سرمایه در سال‌های اخیر با توجه به واگذاری‌های چشمگیر شرکت‌های دولتی در بورس اوراق بهادار تهران از یک طرف و فراهم نمودن بانک‌های اطلاعاتی مناسب توسط شرکت‌های داده‌پردازی مانند ره‌آورد نوین که دسترسی به داده‌های مالی شرکت‌ها را آسان نموده است، از طرف دیگر باعث افزایش استقبال محققان از تحقیقات بازار سرمایه و در نتیجه افزایش تحقیقات آرشیوی شده است. این بخش از یافته‌های پژوهش با یافته‌های بارریک و همکاران^۱ (۲۰۱۹) و اولر، اولر و اسکاوزن (۲۰۰۹) هم‌خوانی دارد.

ارزیابی استنادات مقالات نشان می‌دهد، بیشتر پژوهشگران مجله به منابع لاتین استناد نموده‌اند تا به منابع فارسی. از دلایل این امر می‌توان به استفاده پژوهشگران از مقالات لاتین به عنوان مقاله پایه، مقایسه نتایج مطالعات داخل کشور با مطالعات بین‌المللی توسط برخی از پژوهشگران و همچنین کمبود پژوهش‌های بکر و اصیل ایرانی در این حوزه اشاره کرد که لازم است دست‌اندرکاران این حوزه با اتخاذ تدابیری، از جمله تشویق و ترغیب پژوهشگران جوان، راه را برای انتشار مقالات جدید پژوهشگران داخلی باز نمایند. با توجه به اینکه در ایران و بخصوص در مورد مجلات حسابداری، پژوهشی در رابطه با نوع استنادات مقالات

صورت‌نگرفته است، به نظر می‌رسد بتوان نتایج این بخش از پژوهش را به کل مقالات حسابداری تعمیم داد.

پیشنهادها

با توجه به محدود بودن این پژوهش به تحلیل محتوای مقاله‌های مجله دانش حسابداری، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های مشابهی بر روی مقاله‌های دیگر نشریات علمی حوزه دانش حسابداری صورت گیرد و با یافته‌های این مطالعه مقایسه شود.

به منظور ترسیم دقیق نقشه علمی این حوزه پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های مشابهی بر روی پایاننامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکتری این رشته به عمل آید و نتایج با یافته‌های این مطالعه مقایسه گردد.

منابع

اسدی، مریم؛ جولایی، سمیه؛ ثقفی، سامان و بذرافشان، اعظم (۱۳۹۲). همکاری‌های علمی و شبکه‌های هم‌تألیفی در تولیدات علمی دانشگاه صنعتی شریف در طول سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۰۵. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۴(۱): ۱۸۶-۱۶۶.

بمانیان، محمد رضا؛ احمدی؛ فریال و اسدپور، علی (۱۳۹۲). ارزیابی کمی و کیفی مقالات علمی پژوهشی دو فصلنامه مدیریت شهری از شماره ۱۹-۲۹. نشریه مدیریت شهری، ۱۱(۳۲): ۲۸۹-۲۹۸.

رشیدی آشتیانی، اعظم و لاریجانی، حسن (۱۳۹۰). تحلیل محتوای نشریه‌های علمی پژوهشی در حوزه موضوعی اقتصاد در سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۸۵. برنامه‌ریزی و بودجه، ۱۶(۳): ۱۳۳-۱۵۷.

رهنمای رودپشتی، فریدون؛ بنی‌طالبی دهکردی، بهاره و کاویان، مریم (۱۳۹۱). تحلیل محتوای نشریات دارای رتبه علمی-پژوهشی رشته حسابداری در ایران، حسابداری مدیریت، ۱۵(۱۵): ۱۲۱-۱۴۳.

سلیمانی امیری، غلامرضا؛ ایزدپور، مصطفی و گرامی‌راد، فاطمه (۱۳۹۹). تحلیل محتوای نشریه علمی-پژوهشی «پژوهش‌های تجربی حسابداری» طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷. پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۱۰(۱): ۱۲۱-۱۴۰.

صالحی، کیوان و رحیمی، حسین (۱۳۸۵). تبیین فرایند ارزیابی مجلات در مؤسسه اطلاعات علمی (آی.اس.آی.). فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۱۷(۲): ۱۶۰-۱۴۱.

گرامی‌راد، فاطمه؛ محمدی، مهدی و سرلک، نرگس (۱۳۹۳). تحلیل محتوای مقاله‌های مجلات علمی پژوهشی حسابداری و مالی منتشره بین سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۷، حسابداری مدیریت، ۷(۲۳): ۱۲۲-۱۰۵.

مرادی، محمد و صفی‌خانی، رضا (۱۳۹۵). تحلیل پژوهش‌های حسابداری بخش عمومی در ایران و جهت‌گیری تحقیقات آتی. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۳(۴): ۵۷۴-۵۴۷.

نوبخت، یونس (۱۳۹۸). مطالعه علم‌سنجی تولیدات علمی پژوهشنامه مالیات. فصلنامه بازیابی دانش و نظام‌های معنایی، ۵(۱۸): ۵۴-۳۳.

نوبخت، یونس و نوبخت، مریم (۱۳۹۹). بررسی جریان دانشی و محتوایی مقالات دو فصلنامه پیشرفت‌های حسابداری از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۹۷. فصلنامه بازیابی دانش و نظام‌های معنایی، ۶(۲۳): ۳۶-۱۹.

References

- Barrick, J. A., Mecham, N. W., Summers, S. L. & Wood, D. A (2019) Ranking Accounting Journals by Topical Area and Methodology. *Journal of Information Systems*, 33(2), 1-22.
- Baruch.Y. (2001). Global or North American? A Geographical based Comparative Analysis of Publications in Top Management Journals. *International Journal of Cross Cultural Management*, 1(1), 109-126.
- Baker, H. K., Kumar, S., & Pattnaik, D (2020). Twenty-five Years of the Journal of Corporate Finance: a Scientometric Analysis. *Journal of Corporate Finance*, Corrected Proof. Available online 10 January 2020, Article in press.
- Bujaki, M. L. & McConomy, B. J (2017). Productivity in top-10 Academic Accounting Journals by Researchers at Canadian Universities at the Start of the 21st Century. *Accounting Perspectives*, 16(4), 270-313.
- Guffey, D. M., & Harp, N. L (2017). The Journal of Management Accounting Research: a Content and Citation Analysis of the First 25 Years. *Journal of Management Accounting Research*, 29(3), 93-110.
- Dumay, J., De Villiers, C., Guthrie, J., & Hsiao, P. C (2018). Thirty Years of Accounting, Auditing and Accountability Journal. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 31(5), 1510-1541.
- Nobakht, Y (2019). Scientometrics Study of Scientific Production of the Journal of Tax Research. *Knowledge Studies*, 5(18), 33-54.

- Nobakht, Y., Nobakht, M(2020). Study of the Knowledge and Content Flows of the Articles of Two Quarterly Journal of Accounting Advances from the Beginning of the Publication to the End of 2018. *Knowledge Studies*, 6(23), 19-36.
- Oler, D. K., Oler, M. J. & Skousen, Ch. J(2009). Characterizing Accounting Research. *Accounting Horizons*, 24(4), 1-72.
- Prasad, G., Kumar, S., & Veeramani, R(2019). Qualitative Research Analysis of "Review of Accounting Studies" Journal: Scientometric, Citation and Collaboration Analysis. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. 3787.
- Smith, L. M., Ashcroft, P. & Smith, K. T(2013). An Evaluation of Research Authorship by Gender in Major Academic and Professional Accounting Journals. *International Journal of Critical Accounting*, 5(4), 359-391.
- Thompson, J., & McCoy, T. L(2016). An Analysis of Ethics Articles Published Between 2000-2015 in the Journal of Accountancy and the Accounting Review. *Journal of Accounting, Ethics and Public Policy*, 17(2).
- United States. General Accounting Office. Program Evaluation, & Methodology Division(1996). *Content Analysis: A methodology for structuring and analyzing written material*. US General Accounting Office.

